

Nr 200.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1938 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till driften av epidemisjukhus jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1938/39 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln föreslagit riksdagen (punkt 128, sid. 217, av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden den 4 januari 1938) att till Bidrag till driften av epidemisjukhus för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

I samband med förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft dels två likalydande motioner, väckta den ena, nr 23, inom första kammaren av herr J. M. Bäckström m. fl. och den andra, nr 39, inom andra kammaren av herr E. Lindberg i Umeå m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte bevilja Västerbottens läns landsting extra bidrag till täckande av dess exceptionellt höga kostnader för epidemivården under 1937 och att bidraget måtte utgå antingen pr vårddag eller i form av ett anslag på förslagsvis 200 000 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena, nr 63, inom första kammaren av herr D. Hansén m. fl. och den andra, nr 131, inom andra kammaren, av herr E. Hage m. fl., vari hemställts, att riksdagen — utöver det å femte huvudtiteln upptagna anslaget av en miljon kronor för bidrag till driften av epidemisjukhus — måtte för budgetåret 1938/39 anvisa ytterligare ett förslagsanslag av 500 000 kronor eller det belopp, som riksdagen kan finna lämpligt, att utgå efter grunder, som i motionen berörts och vilka må av utskottet i detalj utformas, såsom bidrag främst till skattetyngda landsting för täckande delvis av de merkostnader, som för respektive landsting under år 1937 uppstått genom upprättande av provisoriska epidemisjukhus samt för överbeläggning av ordinarie epidemisjukhus, i de fall då dessa anordningar nödvändiggjorts genom inträffade epidemier av större omfattning.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nu angivna yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 23 och II: 131.

Över motionerna har *medicinalstyrelsen* efter vederbörlig remiss avgivit Bihang till riksdagens protokoll 1938. 6 saml. Nr 200—201.

yttranden den 19 mars 1938, vilka bilagts detta utlåtande. Efter en utförlig motivering, till vilken utskottet hänvisar, föreslår styrelsen därvid,

dels att driftbidrag för epidemisjukvård må från och med år 1938 utgå med 1 krona 50 öre för underhållsdag för varje kostnadsfritt vårdad sjuk å tillfällig sjukvårdslokal, som avses i 18 § 4 stycket epidemilagen och som av medicinalstyrelsen godkänts, dock icke för flera sjukplatser än som av styrelsen fastställts såsom motsvarande normal beläggning av sjukvårdslokalen samt med reduktion för det antal vårdplatser, varmed antalet för epidemisjukvård disponibla, ordinarie platser understiger 1 pro mille av befolkningen inom landstingsområdet respektive stad utanför landsting,

dels att ett statsbidrag måtte beviljas vartdera av Norrbottens och Västerbottens län, motsvarande det driftbidrag, som skolat utgå för år 1937 vid tillämpning av nyss angivna grunder, dock utan fordran på sjukvårdslokalernas godkännande av medicinalstyrelsen,

dels ock att med hänsyn till såväl de föreslagna ändrade grunderna från och med år 1938 som till de föreslagna ytterligare bidragen för år 1937 anslaget till driften av epidemisjukhus måtte för budgetåret 1938/39 upptagas till ett med förslagsvis 200 000 kronor förhöjt belopp.

Utskottet. För närvarande utgår statsbidrag endast till driften av fasta epidemisjukhus, som blivit av medicinalstyrelsen godkända. Bidraget utgår med 2 kronor för dag och varje kostnadsfritt vårdad patient, dock icke för flera sjukplatser per dag än medicinalstyrelsen fastställt såsom motsvarande normal beläggning av sjukhuset. Bidraget utbetalas halvårsvis i efterskott.

Av medicinalstyrelsens yttrande framgår, att styrelsen ansett skäl föreligga att tillstyrka visst bidrag för vård jämväl å tillfälligt anordnad sjukvårdslokal, som kan för ändamålet godkännas. Däremot har styrelsen ej velat förorda en sådan utvidgning av statsbidragsgrunderna, att bidrag skulle kunna utgå även för överbeläggning inom ett och samma sjukhus eller lokal. Som skäl för denna sin ståndpunkt har styrelsen främst åberopat den risk för smittoöverföring, som enligt erfarenheten föreligger, därest ej visst minitrymme tillmätas för varje patient.

Utskottet finner för sin del rimligt, att epidemidistrikten beredas skälig lättnad i den ökade utgiftsbörda, som inträffade epidemier av större omfattning medföra. Ur denna synpunkt anser utskottet medicinalstyrelsens förslag om statsbidrag jämväl för tillfälligt anordnade sjukvårdsplatser värt allt beaktande. Men därjämte synes det utskottet förtjäna att övervägas, huruvida och i vad mån statsbidrag må kunna utgå även för en utvidgad beläggning av fasta epidemisjukhus. En förutsättning därför bör givetvis vara att genom en lämplig gruppering eller förflyttning av patienter eller genom andra åtgärder sådana anordningar kunna träffas, att risken för smittoöverföring hålles inom gränser, vilka kunna av sakkunskapen godtagas. Då emellertid utskottet icke är berett att nu taga ställning till de närmare grunder, efter

vilka ett utökat statsbidrag i berörda hänseenden må framdeles utgå, vill utskottet förorda, att frågan därom göres till föremål för närmare utredning genom Kungl. Maj:ts försorg under förväntan, att förslag i ämnet må kunna framläggas redan till nästa års riksdag.

I avbidan härå vill utskottet tillika förorda, att ett belopp av 300 000 kronor ställes till Kungl. Maj:ts förfogande, att efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall användas till beredande av ekonomisk lättnad åt de epidemidistrikt, som under åren 1937 och 1938 åsamkats eller kunna komma att åsamkas särskilda kostnader för provisoriska sjukvårdsplatser eller utvidgad beläggning vid fasta epidemisjukhus genom epidemier av större omfattning. I anslutning härtill torde det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskade anslagsbeloppet, mot vilket utskottet i och för sig intet har att erinra, böra höjas till 1 300 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och de i ämnet väckta motionerna (I: 23 och 63 samt II: 39 och 131), må

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, efter vilka grunder ökat statsbidrag till driften av epidemisjukhus må kunna utgå i syfte att bereda vederbörande huvudmän erforderlig lättnad vid epidemier av större omfattning, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda,

b) till *Bidrag till driften av epidemisjukhus* för budgetåret 1938/39 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

Stockholm den 27 maj 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Nilsson i Gränebo, Johansson i Fredrikslund, Nilsson i Malmö, Svensson i Kompersmåla, Hansén, Asplund, Bergström, Nilsson i Landeryd, Gustafsson i Benestad, André, Ström i Lidköping och Magnusson i Kalmar; samt

från andra kammaren: herrar Råstock, Jansson i Falun, Magnusson i Skövde, Strindlund, Eriksson i Stockholm, Jeppsson, Persson i Falla, Svensson, Andersson i Prästbol, Ward, Lindberg i Umeå och Isacson.

Bilaga I.

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN.

Till Riksdagens Statsutskott.

I likalydande motioner (I: 63 och II: 131) hava herr Hansén m. fl. och herr Hage m. fl. hemställt, att riksdagen — utöver det å V huvudtiteln upptagna anslaget av en miljon kronor för bidrag till driften av epidemisjukhus — måtte anvisa ytterligare ett förslagsanslag för budgetåret 1938/1939 av 500 000 kronor eller det belopp, som riksdagen kunde finna lämpligt, att utgå efter grunder som i motionerna anförts och vilka finge av utskottet i detalj utformas, som bidrag främst till skattetyngda landsting för täckande delvis av de merkostnader, som för respektive landsting under år 1937 uppstått genom upprättande av provisoriska epidemisjukhus, samt för överbeläggning av ordinarie epidemisjukhus, i de fall, då dessa anordningar nödvändiggjorts genom inträffade epidemier med större omfattning.

Genom kungl. brev den 18 februari 1938 har medicinalstyrelsen anbefallts att till Eder senast den 15 mars 1938 avgiva yttrande i ärendet.

Till åtlydnad av den givna befallningen får medicinalstyrelsen anförda följande.

De grunder, efter vilka anslaget skulle utgå, angivas i motionerna sålunda, att landstinget utom det nu utgående statsbidraget till ordinarie platser jämväl finge uppbära statsbidrag dels för den *överbeläggning*, som måst förekomma å de ordinarie sjukhusen, dels för sjukvården å *provisoriskt upprättade epidemisjukhus*. Statsbidraget för nämnda platser borde utgå med samma belopp som för ordinarie platser, d. v. s. 2 kronor eller eventuellt kr. 1:50 per plats. Enligt motionärernas uppfattning måste det anses orimligt, att landstingen skola taga *helt* på sig den betydande merkostnad, som uppkomme vid en större epidemi. Man kunde på goda skäl göra gällande, att bekämpandet av epidemier mera vore en *hela landets* angelägenhet, varför kostnaderna härför helst borde *helt* falla på *staten*. I motionerna framhålls vidare att under det senaste året även inom andra län än Norrbotten förekommit elakartade och långvariga epidemier och att följden härav blivit en orimlig utgiftsbelastning för respektive landsting.

Före tillkomsten av nu gällande epidemilag var ordnandet av epidemisjukhusvården närmast en kommunal angelägenhet. Enligt hälsovårdsstadgekommitténs förslag skulle epidemisjukhusväsendet påvåla städerna och landstingen.

Enligt kommitténs åsikt låge det emellertid synnerligen nära till hands att ifrågasätta, att någon del av kostnaden härför drabbade statsverket. Såsom skäl härtill anfördes dels, att de nu ifrågavarande sjukdomarna måste på grund av sin smittöverförande beskaffenhet anses mera allmänfarliga än vad eljest i regel kunde anses vara förhållandet i fråga om sjukdomar, dels att ofta nog utbrottet och uppträdandet av epidemiska sjukdomar å

en ort inom riket måste tillskrivas omständigheter, som i särskilt ringa mån sammanhängande med eller berodde av förhållandena inom orten, utan fastmer på tillgodoseende — kanske endast föga i den ifrågavarande ortens intresse — av viktiga samfärdsel- och andra statsintressen, dels ock att denna kostnad måste bli av ganska betydande omfattning.

Kommittén ansåg sig icke böra föreslå statsbidrag till byggnadskostnaderna men väl till driftkostnader och föreslog i sådant avseende ett belopp av 150 kronor per plats, dock ej för mer än en vårdplats för varje påbörjat 1 000-tal invånare inom staden eller landstingsområdet. På anförda skäl uttalade departementschefen (Prop. Nr 153/1919) att det torde vara erforderligt, att staten bidroge till byggnadskostnaderna åtminstone för de sjukhus, som efter det dåvarande uppfördes. Andra lagutskottet (utlåtande Nr 38/1919) uttalade, att det ansåg att statsbidrag borde utgå till byggnadskostnader jämväl för av landsting redan före epidemilagens ikraftträdande uppförda epidemisjukhus, vilkas beskaffenhet överensstämde med i samma lag lämnade föreskrifter. Utlåtandet godkändes av riksdagen.

Beträffande statsmakternas ställning till frågan om statsbidrag till epidemisjukvården får styrelsen vidare hänvisa till propositionen Nr 146/1920, statsutskottets utlåtande nr 167 och riksdagens skrivelse Nr 464 samma år. För såvitt fråga är om statsbidrag för epidemisjukhusens driftkostnader anförde departementschefen, att statsbidrag givetvis icke borde utgå till andra sjukhus än sådana, som avsåges i epidemilagen och som förvaltades enligt bestämmelserna i denna lag. Även då ett landsting för visst fall kunde finna lämpligast att för tillgodoseende av behovet av sjukplatser inom distriktet förhyra ett redan befintligt sjukhus, skulle statsbidrag kunna utgå till sjukhusets drift. Den allmänna förutsättningen för att epidemisjukhus, som förvaltades enligt bestämmelserna i epidemilagen, skulle kunna tilldelas driftbidrag, syntes därför allenast böra vara, att sjukhuset blivit av medicinalstyrelsen godkänt. I fråga om grunderna för driftbidragets utgående syntes bidragets beräkning per underhållsdag bäst ägnat att utjämna de kostnader, som kunde ådragas ett distrikt genom ovanligt stor sjuklighet med därav följande stark beläggning. Beträffande driftbidragets storlek ansåg departementschefen lämpligast, att det fastställdes till ett visst belopp och att detta borde bestämmas till 2 kronor. Departementschefen tillade: »De betydande utgifter, som statsverket i varje fall får vidkännas för ifrågavarande ändamål, torde tala för att ej gå längre än vad nu föreslagits.» Statsbidraget syntes böra utgå endast för kostnadsfritt vårdade patienter och endast för det antal underhållsdagar, som fölle inom sjukhusets normala beläggning. »Sistnämnda begränsning torde vara motiverad för att en icke önskvärd överbeläggning skall uppmuntras och tillkomsten av tillräckligt antal epidemisjukhus därigenom motverkas.»

De av departementschefen angivna grunderna för utbetalande av statsbidrag för epidemisjukhusens driftkostnader föranledde ingen erinran från statsutskottets eller riksdagens sida. Det motionsvis framställda yrkandet om höjning av statsbidraget från högst 2 till högst 3 kronor för dag ansåg sig utskottet böra avstyrka.

Den 7 september 1920 utfärdades kungörelse i ämnet (Nr 668). I propositioner till riksdagen åren 1924 och 1932 föreslogs att bidraget måtte nedsättas till 1 krona 70 öre respektive 1 krona 75 öre för dag och patient. Förslagen blevo av riksdagen avslagna.

Anslaget har under senaste femårsperioden uppgått till

1934/1935	700 000	kronor
1935/1936	900 000	»
1936/1937	900 000	»
1937/1938	950 000	»

Innan styrelsen övergår till att upptaga till behandling motionärernas uttalanden och hemställan, vill styrelsen med några ord beröra spörsmålet om s. k. normal beläggning å epidemisjukhus.

Med bibehållande av hittills gällande grunder för statsbidraget kan ökning av detta bidrag komma till stånd därigenom, att medicinalstyrelsen sänker anspråken på utrymme för vårdplatserna å epidemisjukhusen, varigenom följaktligen det platsantal, som skall anses motsvara normal beläggning, ökas.

Medicinalstyrelsen har tidigare haft anledning taga ställning till denna fråga, såsom framgår av underdånigt utlåtande den 20 december 1937 på remiss å hemställan från Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott om driftbidrag å 2 kronor per dag för samtliga å ordinarie sjukhus vårdade patienter, oavsett den normalbeläggning som av styrelsen fastställts för resp. sjukhus, vilket utlåtande i avskrift bilägges (Bil. II). Sagda utlåtande har av styrelsen återopats dels i ett avstyrkande underdånigt utlåtande nämnda dag över en framställning från Kronobergs läns epideminämnd, att driftbidrag för förra hälften av år 1937 måtte utgå för samtliga underhållsdagar vid länets ordinarie epidemisjukhus med hänsyn till dessas överbeläggning på grund av scharlakansfeberepidemi, dels ock i en likaledes avstyrkande underdånig skrivelse samma dag i anledning av framställning från epideminämnden i Norrbottens län om statsbidrag till samtliga å de ordinarie epidemisjukhusen vårdade sjukdomsfall. Genom ämbetsskrivelse till medicinalstyrelsen den 14 januari 1938 har Kungl. Maj:t funnit framställningen från Kronobergs län ej föranleda någon åtgärd.

Styrelsen anser sig böra vidhålla sin uppfattning att grunderna för fastställande av normalbeläggningen å epidemisjukhus icke böra rubbas. Styrelsen har så mycket mindre anledning frånga denna uppfattning, som vissa iakttagelser vid nu pågående scharlakansfeberepidemi i Västerbottens län synas tala för att överbeläggningen i vissa fall kan misstänkas vara orsaken till ett relativt stort antal s. k. returfall av scharlakansfeber, d. v. s. smittöverföring till hemmen genom utskrivna patienter. Medicinalstyrelsen vill i detta sammanhang hävda att då lagstiftaren ålägger isoleringstvång å sjukhus fordran på fullgod vård icke bör eftersättas.

I motionerna göres det uttalandet, att det måste anses orimligt, att landstingen skola taga helt på sig den betydande merkostnad, som uppkommer vid en större epidemi. Med anledning härav får medicinalstyrelsen erinra om följande.

Då statsmakterna år 1919 antogo epidemilagen och år 1920 uppdrogo gränslinjerna för å ena sidan statsverkets och å andra sidan epidemidistriktens ekonomiska förpliktelser i fråga om epidemisjukvården och därvid begränsade statens driftbidrag allenast till bidrag för vårdplatser, fallande inom normalbeläggningen å epidemisjukhus, som avses i epidemilagen (»fasta epidemisjukhus»), förbisåg man ingalunda, att vederbörande hälsovårdsmyndigheter för att möta mera utbredda epidemier måste vara beredda på att inrätta tillfälliga sjukvårdslokaler (18 § 4 och 5 styckena epidemilagen). Att i sådant fall statligt driftbidrag skulle utgå ifrågasattes icke.

Det bör emellertid framhållas att alltsedan epidemilagens antagande år 1919 i fråga om långvarighet och utbredning icke finnes någon motsvarighet till de sedan mer än tre år tillbaka inom Västerbottens och Norrbottens län rådande scharlakansfeberepidemierna.

I detta sammanhang bör ej heller förbigås, att statsverket jämväl betalar kostnaderna för tjänsteläkarnas resor enligt 2 § 4 mom. epidemilagen, vilket vid utbredda epidemier kan gå till avsevärda belopp. På statsverkets bekostnad har medicinalstyrelsen dessutom förordnat extra läkare att inom Västerbottens län biträda vid sjukvården i anledning av scharlakansfeberepidemi.

Ett bifall till motionerna med acceptering av deras motivering rubbar själva huvudgrunderna för statens medverkan till epidemisjukvården, då det får anses självfallet, att ändrade bestämmelser om statligt driftbidrag till epidemisjukhus böra göras tillämpliga inom hela riket.

Medicinalstyrelsen vill slutligen ifrågasätta lämpligheten av att lätta skattetrycket inom vissa län på sätt i motionerna föreslås, och vidhåller sina i ovan nämnda uttalande den 20 december 1937 anförda synpunkter. Styrelsen anförde då, att därest Kungl. Maj:t skulle finna att med hänsyn till landstingets ekonomi understöd borde lämnas av statsmedel, styrelsen förmenade, att detta icke borde ske enligt de beräkningsgrunder, som föreslagits i landstingets framställning. (Bil. II.) Det synes styrelsen principiellt icke riktigt att genom ökat statsbidrag för epidemisjukvården lätta ett skattetryck, som endast till ringa del betingats av kostnader för denna vård.

Motionärernas hemställan synes emellertid kunna tillmötesgå i viss utsträckning ehuru med delvis ändrad motivering. Ökat statsbidrag synes böra utgå endast under vissa förutsättningar. Först synes det icke klokt att låta statsbidrag utgå till provisoriska platser i den mån dessa falla inom det antal, som enligt uttalande av ovan nämnda kommitté vore ett minimum, nämligen en för varje påbörjat 1 000-tal invånare på landsbygden, ehuru något minimalt icke medtagits i lagtexten. Därest driftbidrag förutsättes böra utgå till vården å visst antal vårdplatser på godkända, *tillfälliga* sjukvårdslokaler, bör därför enligt medicinalstyrelsens mening vid driftbidragets beräkning för landstingsområden och städer utanför landsting, i vilka antalet godkända, för epidemisjukvård tillgängliga *ordinarie* platser å epidemisjukhus understiger 1 pro mille av folkmängden inom området, faktiska antalet vård dagar inom fastställd beläggning å godkända, *tillfälliga* sjukvårdslokaler minskas med det antal underhållsdagar, som motsvarar full beläggning (330 dagar) å det bristande antalet *ordinarie* platser. Vidare bör fordras, att de sjukhuslokaler, som på grund av medgivande enligt särskilda bestämmelser tagits i anspråk för annat sjukvårdsändamål, där så erfordras, äro utrymda och stå till förfogande för epidemisjukvård. I annat fall böra icke utrymda platser ej medräknas såsom *ordinarie*. Under dessa förutsättningar synes ett statligt driftbidrag å exempelvis 1 krona 50 öre per underhållsdag böra utgå för provisoriskt inrättade sjukvårdslokaler, som av medicinalstyrelsen kunnat med hänsyn till anordnande, förläggning, inredning och anställd personal godkännas för epidemisjukvård, dock ej till större antal vårdplatser, än som kan anses motsvara normalbeläggning av sjukvårdslokalen. Vid fastställande av normalbeläggning har medicinalstyrelsen tänkt sig ställa något mindre stränga fordringar på dessa *tillfälliga* lokaler än på de *ordinarie* epidemisjukhusen. Statsbidrag för överbeläggning vare sig å *ordinarie* epidemisjukhus eller provisoriska sjukvårdslokaler synes medicinalstyrelsen icke böra komma i fråga, då överbeläggning av ett epi-

demisjukhus innebär försämrad sjukvård, vilken uppenbarligen icke bör premieras genom statsbidrag.

Ifråga om det första villkoret för ökat statsbidrag, att epidemidistriktet skall anses hava vidtagit och vidmakthålla på detsamma ankommande åtgärder för tillgodoseende av epidemisjukvården, anser sig styrelsen böra framhålla, att så för närvarande tyvärr icke i alla län är fallet, även om samlade antalet godkända platser (inberäknat 35 nyinrättade platser vid Stockholms epidemisjukhus och 59 platser vid det nyuppförda epidemisjukhuset i Kalmar, vilka inom den närmaste framtiden torde komma att godkännas) uppgår till omkring 6 450, vilket utgör något mer än 1 pro mille av Sveriges befolkning. I Västernorrlands län är ännu 20 år efter epidemilagens antagande epidemisjukhusfrågan olöst. I länets norra del, omfattande Ångermanland, finnes för närvarande allenast ett av medicinalstyrelsen godkänt epidemisjukhus, i Grundsunda, om 25 vårdplatser. Om förhållandena inom detta län med avseende på epidemivården får styrelsen hänvisa till bilagda handlingar (Bil. III). Särskilt belysande i detta avseende är förste provinsialläkarens skrivelse den 29 september 1937 (Bil. IV). Det kan knappast anses riktigt, att detta län i fråga om rätt till ökat statsbidrag till epidemisjukvården skall likställas med övriga län, som med ekonomiska uppoffringar ordnat sin epidemivård. Län, vilka i viss men dock icke tillbörlig utsträckning ordnat sin epidemisjukvård, äro, om hänsyn toges till beslutade åtgärder, ytterligare sex, nämligen Östergötlands, Kronobergs, Kalmar, Kristianstads, Älvsborgs och Värmlands.

Medicinalstyrelsen föreslår sålunda en ändring i kungl. kungörelsen den 7 september 1920 angående statsbidrag för driften av epidemisjukhus (S. F. S. 668), vilken skulle tillämpas på vård, meddelad från och med den 1 januari 1938. Ingenting synes tala emot att i nu föreliggande fall, som framförts i remitterade motioner om särskilt statsbidrag för år 1937, följa de sålunda uppställda principerna. Föreliggande situation i de båda nordligaste länen kan i viss grad betecknas såsom ett exceptionellt undantagsläge. Antalet anmälda scharlakansfeberfall under år 1937 utgjorde i Västerbottens län 3 586 och i Norrbottens län 3 931, sammanlagt 7 517; hela antalet anmälda sådana sjukdomsfall utgjorde i hela riket för övrigt 7 084. Det rör sig om en sjukdom, för vilken isoleringstiden är lång och som tagit en sedan epidemilagens antagande i vårt land icke förekommande utbredning. Det må anses förlåtligt, om vederbörande myndigheter icke varit beredda att möta densamma på bästa sättet. Ävenledes ligger det sanning i motionens påpekande, att en sådan epidemi icke enbart angår ett visst län utan fastmera hela riket. Ovan framställda sats rörande lättande av skattetrycket genom statsbidrag till epidemisjukvård, torde icke behöva göras gällande gentemot ett engångsbeslut i ett undantagsläge.

Huru stort statsbidrag, som enligt föreslagna principer skulle komma att utgå till Norrbottens län, låter sig med utgångspunkt från i motionen meddelade siffror ej säkert beräkna. Enligt vad medicinalstyrelsen erfarit utgöres en avsevärd del av det antal underhållsdagar på ordinarie epidemisjukhus, som i »Sammanställning» till motionen II: 131 felaktigt rubricerats såsom »Antal vårdade patienter under år 1937», i själva verket av underhållsdagar å provisoriska anstalter, upprättade i anslutning till sådana ordinarie sjukhus (Öjebyn och Kalix). Såvitt styrelsen med ledning av inhämtade approximativa uppgifter kunnat bedöma, uppgår antalet vårddagar å provisoriska sjukvårdslokaler till omkring 21 100, motsvarande ett statsbidrag enligt föreslagna grunder av omkring 31 650 kronor.

För Västerbottens läns del synas beräkningarna kunna göras sålunda:

Antalet vård dagar å provisoriska anstalter	81 008
Härifrån avgår följande vård dagar	
a) på grund av för litet antal vårdplatser i länet (173 i stället för 216 d. v. s. $43; 43 \times 330 =$)	14 190
b) på grund av underlåten utrymning av Byske epidemisjukhus, där 10 platser under större delen av året använts för annat ändamål ($10 \times 330 =$)	<u>3 300</u> 17 490
Kvarstående vård dagar, för vilka statsbidrag bör utgå	63 518

Anslaget, beräknat efter 1 krona 50 öre per underhållsdag, skulle följaktligen bli 95 277 kronor.

Under återopande av vad ovan anförts får medicinalstyrelsen sålunda föreslå

dels att driftbidrag för epidemisjukvård må från och med år 1938 utgå med 1 krona 50 öre för underhållsdag för varje kostnadsfritt vårdad sjuk å tillfällig sjukvårdslokal, som avses i 18 § 4 stycket epidemilagen och som av medicinalstyrelsen godkänts, dock icke för flera sjukplatser än som av styrelsen fastställts såsom motsvarande normal beläggning av sjukvårdslokalen, samt med reduktion för det antal vårdplatser, varmed antalet för epidemisjukvård disponibla, ordinarie platser understiger 1 pro mille av befolkningen inom landstingsområdet, respektive stad utanför landsting,

dels att ett statsbidrag måtte beviljas vartdera av Norrbottens och Västerbottens län, motsvarande det driftbidrag, som skolat utgå för år 1937 vid tillämpning av nyss angivna grunder, dock utan fordran på sjukvårdslokaler-nas godkännande av medicinalstyrelsen,

dels ock att med hänsyn till såväl de föreslagna ändrade grunderna från och med år 1938 som till de föreslagna ytterligare bidragen för år 1937 anslaget till driften av epidemisjukhus måtte för budgetåret 1938/1939 upptagas till ett med förslagsvis 200 000 kronor förhöjt belopp.

Stockholm den 19 mars 1938.

J. AXEL HÖJER.

/B. Grapengiesser.

Bilaga II.

Avskrift.

Till Konungen.

Genom remiss den 10 augusti 1937 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att avgiva utlåtande över en hemställan från Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott att Eders Kungl. Maj:t för åren 1936 och 1937 ville tilldela Norrbottens läns landsting driftsbidrag à 2 kronor per dag för samtliga å ordinarie sjukhus vårdade patienter, oavsett den normalbeläggning, som av medicinalstyrelsen fastställts för respektive sjukhus.

Såsom stöd för sin hemställan erinrar förvaltningsutskottet om under år 1936 och 1937 rådande scharlakansfeberepidemi, som påfordrat dyrbara åtgärder för upprättande av ett flertal provisoriska epidemisjukhus, enär de ordinarie sjukhusen trots överbeläggning ej visat sig tillräckliga för de av läkarna inremitterade fallen. Denna överbeläggning hade, utan att sjukvården därav blivit lidande, varit möjlig, då sjukdomen till största delen angripit barn. Under senare delen av år 1936 hade å de ordinarie sjukhusen förekommit en överbeläggning av 3 698 vård dagar, för vilka statsbidrag ej erhållits.

Till åttlydnad av den givna befallningen får medicinalstyrelsen anföra följande.

Beträffande till en början grunderna för statsbidrag till driftkostnaderna vid epidemisjukhus får styrelsen för så vitt nu är fråga erinra om följande.

I proposition till riksdagen år 1920 (nr 146) anförde departementschefen, att statsbidrag syntes böra utgå endast för kostnadsfritt vårdade patienter och endast för det antal underhållsdagar, som faller inom sjukhusets normala beläggning. Sistnämnda begränsning syntes vara motiverad för att en icke önskvärd överbeläggning skulle uppmuntras och tillkomsten av tillräckligt antal epidemisjukhus därigenom motverkas. Mot dessa av departementschefen angivna grunder för utbetalande av nu ifrågavarande statsbidrag gjordes ingen erinran vare sig av statsutskottet (utlåtande nr 167) eller riksdagen (skrivelse nr 464). I enlighet härmed utfärdades kungl. kungörelsen den 7 september 1920 angående statsbidrag för driften av epidemisjukhus (nr 668).

Vad därefter angår grunderna för fastställande av det antal sjukplatser, som skall anses svara mot normal beläggning å epidemisjukhus, har medicinalstyrelsen alltsedan år 1920 utgått från en golvyta av 7 kvm per säng, varvid rumshöjden under senare år tillåtits att med en eller annan decimeter understiga 3 meter. Medicinalstyrelsen är icke beredd att sänka dessa fordringar på utrymme i epidemisjukhus för beräkning av driftbidragets storlek.

Under åberopande av det anförda anser sig medicinalstyrelsen böra avstyrka framställningen.

Därest Eders Kungl. Maj:t skulle finna att med hänsyn till landstingets ekonomi understöd bör lämnas av statsmedel, förmenar styrelsen, att detta icke bör ske enligt de beräkningsgrunder, som föreslagits i landstingets framställning.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören Höjer och medicinalrådet Herrlin, föredragande.

Remissakten återgår härjämte.

Stockholm den 20 december 1937.

Underdånigst

J. AXEL HÖJER.

Magnus Herrlin.

/ *B. Grapengiesser.*

Bestyrkes å tjänstens vägnar

B. Grapengiesser.

---

*Bilaga III.**Avskrift.**Till Epideminämnden i Västernorrlands län.*

I skrivelse till medicinalstyrelsen den 8 maj 1934 hemställde Ni att styrelsen ville verkställa avsyning av vissa i landstingsområdet »inrättade lokaler för vård av epidemiskt sjuka». Sedan styrelsen i anledning härav i skrivelse till Eder den 12 maj och 18 september anhållit om ritningar m. m., erhöll styrelsen den 8 oktober samma år meddelande från landstingets expedition att ritningar och övriga uppgifter rörande sjukhusen beräknades kunna insändas under loppet av oktober månad 1934. Då intet avhördes oaktat skrivelser till Eder den 3 december 1935 och 7 februari 1936 med förfrågningar avfördes ärendet i medicinalstyrelsen den 20 februari 1936.

På förekommen anledning anmodade medicinalstyrelsen genom skrivelse den 9 mars 1936 förste provinsialläkaren i länet att verkställa utredning huruvida ett tillräckligt antal lokaler av tillfredsställande beskaffenhet för vård av epidemiskt sjuka funnes inom länet samt att till styrelsen inkomma med rapport över utredningen ävensom med redogörelse för hur epidemivården i länet vore ordnad, med uppgift om den kunde anses tillfredsställande och med förslag till eventuellt erforderliga åtgärder.

Till svar härå inkom förste provinsialläkaren Lundgren till medicinalstyrelsen med skrivelse den 9 maj 1936, vari lämnades en redogörelse för befintliga anordningar för tillgodoseende av epidemisjukvården inom länet och överlämnade ritningar över epidemisjukstugorna i Grundsunda, Örnsköldsvik, Bollsta bruk, Ramsele, Frånö, Junsele, Högsjö och Sollefteå.

På uppdrag av medicinalstyrelsen inspekterades därefter ovannämnda sjukstugor ävensom epidemisjukstugorna i Härnösand och Arnäs den 11 och 12 november 1936 av undertecknad Herrlin i närvaro av f. d. lasarettsläkaren Kaijser och landstingsdirektören Lagerkvist.

I skrivelse till medicinalstyrelsen den 8 december 1936 har Ni därefter anhållit om driftbidrag för de patienter, som vårdats på epidemisjukhusen i Härnösand, Högsjö, Sollefteå och Örnsköldsvik sedan den 1 januari 1933, i Ytterlännäs (Bollsta bruk) sedan år 1934, i Frånö, Ramsele och Grundsunda sedan år 1935, allt enligt skrivelsen bilagda specificerade uppgifter.

Slutligen har byggnadsstyrelsen, efter remiss, den 9 innevarande mars månad avgivit yttrande i ärendet, som i avskrift bilägges.

Vid föredragning denna dag har medicinalstyrelsen icke ansett sig kunna godkänna epidemisjukstugorna i Härnösand, Högsjö, Sollefteå, Örnsköldsvik, Bollsta bruk, Frånö och Ramsele för erhållande av statsbidrag för driften på grund av de otillfredsställande anordningarna ifråga om isolering, bad, smittrening och tvätt.

Vidkommande åter epidemisjukhuset i Grundsunda har styrelsen ansett sig kunna godkänna detsamma för erhållande av statsbidrag till driften och medgivit att sådant bidrag må utgå för tiden från och med år 1935. I sam-

band härmed har styrelsen fastställt sjukhusets normala beläggning till 25 sjukplatser i enlighet med bilagda fördelningsplan.

Stockholm den 22 mars 1937.

På Kungl. Medicinalstyrelsens vägnar:

MAGNUS HERRLIN.

| B. Grapengiesser.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

B. Grapengiesser.

Bilaga IV.

Avskrift.

Till Kungl. Medicinalstyrelsen, Stockholm.

Med överlämnande av remisshandlingar får jag härmed vördsamt anföra: De i Ångermanland belägna epidemisjukstugorna i Härnösand, Högsjö, Sollefteå, Örnsköldsvik, Bollstabruk, Frånö, Ramsele och Junsele motsvara icke de anspråk, som kunna ställas å epidemisjukhus i egentlig mening. Tillfredsställande anordningar i fråga om isolering, bad, smittrening och tvätt saknas. Kungl. Medicinalstyrelsen har också avslagit ansökan om statsbidrag till drift av dessa epidemisjukstugor.

Enligt nu gällande bestämmelser torde heller icke statsbidrag kunna beviljas, om icke avsevärda ombyggnader företagas. Härtill kommer att epidemisjukstugorna äro ogynnsamt belägna i förhållande till lasaretten och ofta även till den vid epidemisjukstugan anställde läkaren, varigenom önskvärd kontinuerlig tillsyn försvåras. Lämpligheten av ombyggnad kan sålunda även från denna synpunkt starkt ifrågasättas.

Bristen på isoleringsrum gör att man för närvarande icke gärna kan vårda mer än en epidemisk sjukdomsform å varje epidemisjukstuga vid samma tillfälle. Omplaceringar måste därför emellanåt företagas från ett epidemisjukhus till ett annat, när epidemiska sjukdomsfall av olika slag komma.

För att lösa epidemisjukhusfrågan på ett för det vidsträckta Ångermanland gynnsamt sätt, skulle epidemisjukstugor behöva anläggas i Sollefteå, Härnösand och Örnsköldsvik. Dessa borde förläggas invid lasaretten, gärna under gemensam administration och mathållning med dessa. Värdefull, ofta nödvändig medicinsk och kirurgisk konsultation, bekvämare operationsmöjligheter etc. skulle härigenom kunna beredas patienterna.

Intet hinder synes föreligga att å dessa epidemisjukstugor kunde vårdas infektionssjukdomar, såsom ex. halsfluss, ansiktsros, lunginflammationer samt kroniska sjukdomsfall under från epidemisynpunkt lugnare perioder. Härigenom skulle åstadkommas en önskvärd och betydelsefull avlastning vid lasaretten från smittosamma sjukdomsfall, som under nuvarande för-

hållanden måste vårdas där. Dessa epidemisjukstugor skulle sålunda kunna beläggas tämligen väl året runt och hava fast skolad personal.

I sitt överklagande hos Kungl. Maj:t över medicinalstyrelsens beslut att avstyrka statsbidrag åt de nuvarande epidemisjukstugorna, har epidemikommittén bland annat framhållit länets ekonomiska svårigheter.

Det är givetvis dyrbart för ett skattetyngt län att ordna sin epidemivård efter moderna krav. Men man måste även taga i betraktande, att det även kan bli mycket dyrbart att *icke* tillfredsställande ordna densamma. En epidemi, som icke från början kan mötas på ett effektivt sätt, blir ofta onödigt långvarig genom spridning till omgivningen. Komplikationernas antal ökas även. Erfarenheter härom saknas icke i vårt land på allra sista tiden.

Då vidare enligt 3 § 1 mom. epidemilagen isoleringstvång är föreskrivet, får det väl anses som ett berättigat krav att vård och skydd kan beredas den å epidemisjukstugan intagne patienten efter moderna principer.

Epidemivården inom Ångermanland är alltså i trängande behov av omorganisation. Med hänsyn till länets ekonomiska läge måste emellertid ifrågasättas, om icke lämpligt statligt bidrag kunde erhållas till uppförande av nya ovan föreslagna epidemisjukstugor i Ångermanland.

Härnösand den 29 september 1937.

SVEN LARSSON.

Förste provinsialläkare.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

B. Grapengiesser.

Bilaga V.

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN.

Till Riksdagens Statsutskott.

I likalydande motioner (I: 23 och II: 39) hava herrar Bäckström m. fl. och Lindberg m. fl. hemställt, att riksdagen måtte besluta att bevilja Västerbottens läns landsting extra bidrag till täckande av dess exceptionellt höga kostnader för epidemivården under år 1937 och att bidraget måtte utgå antingen per vård dag eller i form av ett anslag å förslagsvis 200 000 kronor.

Genom kungl. brev den 18 februari 1938 har medicinalstyrelsen anbefallts att till Eder senast den 15 mars 1938 avgiva yttrande i ärendet.

Till åttlydnad av den givna befallningen får medicinalstyrelsen anförä följande.

Beträffande medicinalstyrelsens inställning till frågan om ökat statligt bidrag för epidemisjukvården får styrelsen hänvisa till sitt denna dag till utskottet avgivna yttrande med anledning av motionerna I: 63 och II: 131 om ökat statsanslag till bekämpande av epidemier inom vissa län.

I nu föreliggande motioner göres ett uttalande, som medicinalstyrelsen anser sig böra bemöta, nämligen, »att medicinalstyrelsen bestämt antalet godkända platser vid epidemisjukhusen med hänsyn till att de skola beläggas med vuxna». Detta uttalande torde sakna grund. I varje fall anser styrelsen, att 7 kvm golvyta är ett mått, beräknat med hänsyn till att i allmänhet c:a 75 % av beläggningen å epidemisjukhus utgöres av barn under 15 år.

Stockholm den 19 mars 1938.

J. AXEL HÖJER.

| B. Grapengiesser.